

مقایسه‌ی عملکرد شورای امنیت سازمان ملل متحد در قبال پرونده هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران و کره شمالی

محمدعلی بصیری *

عضو هیأت علمی دانشکده علوم اداری و اقتصاد دانشگاه اصفهان

مجیدرضا مومنی

عضو هیأت علمی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبایی

الهام استوار

کارشناسی ارشد روابط بین‌الملل

(تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۱۱/۱۷ - تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۰۱/۱۹)

چکیده

شورای امنیت، هرگاه احساس کند که مسئله‌ای به عنوان بحران، امنیت و صلح بین‌المللی را به خطر می‌اندازد وارد می‌شود. بحران‌های بین‌المللی از جمله بحران هسته‌ای ایران و کره شمالی، از جمله بحران‌هایی هستند که توجه نهادهای بین‌المللی از جمله شورای امنیت سازمان ملل متحد را به خود معطوف ساخته است. سوال اصلی این مقاله این است که عملکرد شورای امنیت در قبال پرونده هسته‌ای ج.ا.ایران و کره شمالی چگونه بوده است. فرضیه‌ی ما در این پژوهش آن است که عملکرد شورای امنیت در قبال پرونده اتمی ایران و کره شمالی تبعیض‌آمیز بوده است. هدف ما در این پژوهش آن است که عملکرد شورای امنیت را در قبال برنامه هسته‌ای این دو کشور مورد بررسی قرار دهیم. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که هر دو این کشورها در معرض تحریم‌های اقتصادی، فشارهای سیاسی و تهدیدات نظامی بوده‌اند. در حالی که کره شمالی صریحاً اعلام نموده خواهان استفاده‌های نظامی است، جمهوری اسلامی ایران، همواره اعلام کرده است قصد دارد از انرژی هسته‌ای در راه اهداف صلح‌جویانه استفاده کند و به NPT پایبند بوده است. این پژوهش با روش مقایسه‌ای با مطالعه‌ی کتب، مقالات، اسناد و... انجام شده است.

کلید واژه‌ها

برنامه هسته‌ای، تحریم، قطعنامه، ایران، کره شمالی، شورای امنیت.

مقدمه

چرخه‌ی کامل فناوری هسته‌ای دارای مزایای بی شماری است که با توجه به اهمیت و لزوم بهره‌برداری از انرژی هسته‌ای در حال حاضر و آینده، کشورهای دارای این فناوری تلاش گسترده‌ای را برای حفظ انحصار آن و جلوگیری از دستیابی سایر کشورها به این فناوری به کار بسته‌اند. آنچه که امروز ترس از دستیابی به انرژی هسته‌ای را در بین کشورهای مختلف ایجاد کرده است، کاربرد غیر انسانی و سلاح‌های اتمی است.

در چنین شرایطی با توجه به رقابت گسترده‌ای که بر سر بهره‌برداری و در اختیار داشتن منابع انرژی هسته‌ای در جهان وجود دارد، اهمیت دستیابی برخی کشورها به چرخه‌ی کامل سوخت هسته‌ای و پیوستن به باشگاه هسته‌ای جهان، بیشتر مشخص و دستیابی و استفاده از این علم پیشرفته و حساس به عنوان یکی از موثرترین عوامل پیشرفت یک کشور محسوب می‌شود. اما در بیشتر مواقع با مخالفت قدرت‌های بزرگ مواجه می‌شود.

به‌طور مثال کشورهای غربی به‌ویژه آمریکا تلاش می‌کنند از ابزارهای مختلف نظیر اعمال تحریم‌ها و فشارهای اقتصادی، سیاسی، دیپلماتیک و نظامی در سازمان‌های بین‌المللی برای جلوگیری از دستیابی کشورهای نظیر ایران به این فناوری حساس استفاده کنند. این کشورها از ابتدای طرح موضوعات کره شمالی و ایران در صدد برآمدند تا با ایجاد یک اجماع جهانی به اهداف خود در خصوص دو کشور مذکور دست یابند.

از این طریق نویسنده در این نوشتار در پی پاسخ به این سؤال است که وجوه افتراق و اشتراک در برخورد شورای امنیت در برخورد با مسئله هسته‌ای ایران و کره شمالی کدامند؟ روش این پژوهش توصیفی - تحلیلی است. به این معنا که به توصیف روند هسته‌ای شدن دو کشور ایران و کره شمالی می‌پردازیم و برخورد شورای امنیت نسبت به این دو را مورد مقایسه و تحلیل قرار خواهیم داد. نگارنده سعی دارد با ابزار کتابخانه‌ای و از طریق مطالعه کتب و اسناد و مدارک و مجلات تخصصی، جستجوی اینترنتی و مصاحبه با افراد صاحب‌نظر و برگزیده به گردآوری اطلاعات مورد نیاز پردازد.

۱. ابزار تجزیه و تحلیل

روش تحقیق تطبیقی یا مقایسه‌ای یکی از مهمترین و پرکاربردترین روش‌های پژوهش در حوزه‌ی مسائل کلان علوم اجتماعی و علوم سیاسی است. مشخصه‌ی آن داشتن رویکرد تجربی

مبتنی بر روشی تطبیقی است. ارند لیجفارت^۱ چنین استدلال می‌کند که در سیاست تطبیقی تمرکز اصلی بر خودش نیست، بلکه بیشتر روشی است که بر چگونگی تجزیه و تحلیل کردن تمرکز دارد و نه بر این که چه چیزی مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد (Lijphart, 1971: 682-693). به عبارت دیگر، سیاست تطبیقی بر اساس موضوعی که در آن مورد مطالعه قرار می‌گیرد، تعریف نمی‌شود بلکه بر اساس روشی که پدیده‌های سیاسی را مطالعه می‌کند، مشخص می‌شود.

مقایسه گذشته و حال کشور خودمان و تطبیق تجربیات خودمان با تجارب دیگر ملت‌ها موجب ژرف‌تر شدن بینش ما در مورد نهادهای جامعه‌مان می‌گردد. بررسی سیاست در دیگر جوامع، این امکان را فراهم می‌سازد که طیف وسیع‌تری از بدیل‌های سیاسی را مدنظر قرار دهیم و نقاط قوت و ضعف زندگی سیاسی خویش را روشن سازیم. طبقه‌بندی پدیده‌های سیاسی مستلزم درک تفاوت‌ها و یا مشابهت‌های آن پدیده‌ها با دیگر پدیده‌هاست. چنین بررسی‌هایی می‌تواند در چارچوب سیاست‌های مقایسه‌ای قرار گیرد (قوام، ۱۳۹۱: ۱۵).

حوزه‌ی مطالعه سیاست‌های مقایسه‌ای همچون عرصه‌ی مطالعه علوم سیاسی وسیع است. سیاست مقایسه‌ای با مقایسه‌ی کلیه اشکال فعالیت سیاسی اعم از دولتی یا غیر دولتی، سروکار دارد. بر این اساس، متخصصان سیاست مقایسه‌ای عمدتاً به سیاست مقایسه‌ای به عنوان مطالعه‌ی کل پدیده‌های سیاسی می‌نگرند (چیلکوت، ۱۳۷۸: ۲۸). در این روند هریک از محققان بر اولویت‌های خاصی تاکید می‌ورزند و پدیده‌های بخصوصی را در نظام‌های سیاسی مختلف مورد مقایسه قرار می‌دهند (قوام، ۱۳۹۱: ۱۱).

در این پژوهش از روش تطبیقی به عنوان ابزار تجزیه و تحلیل استفاده خواهد شد. این روش در برگیرنده تعمیم از راه مقایسه است. این روش را می‌توان هم برای بررسی نهادها و اندیشه‌های سیاسی یک کشور در دوره‌های گوناگون تاریخی به کار برد و هم برای مطالعه‌ی پدیده‌های سیاسی کشورهای مختلف. در هر دو مورد اساس روش عبارت است از توجه به همانندی‌ها و تفاوت‌هایی که ممکن است در اوضاع و شرایط اجتماعی دولت‌های مقایسه شونده وجود داشته باشد (عالم، ۱۳۸۸: ۴۸).

^۱. Arend Lijphart

۲. شورای امنیت و پرونده هسته‌ای

شورای امنیت مهمترین ارگان اجرائی سازمان ملل متحد است، که به اختلافات بین کشورها و مسائل حاد بین‌المللی از قبیل تجاوز نظامی یک کشور به خاک کشور دیگر رسیدگی می‌نماید (طلوعی، ۱۳۸۵: ۵۹۶). مهمترین وظیفه‌ی سازمان ملل متحد حفظ صلح و امنیت بین‌المللی است به موجب ماده ۲۴ منشور، مسئولیت اولیه در زمینه اقدام به این منظور به عهده‌ی شورای امنیت واگذار شده است و از همین جا می‌توان به اهمیت و نقش این رکن سازمان پی برد.

در جریان مذاکرات سال‌های اخیر جهت حل ابهامات و اختلافات مربوط به پرونده هسته‌ای، همواره موضع جمهوری اسلامی ایران بر این بوده است که به موجب مواد ۳ و ۴ معاهده‌ی منع تکثیر سلاح‌های هسته‌ای ۱۹۶۸ کلیه کشورها از این حق برخوردار می‌باشند که بدون تبعیض از انرژی هسته‌ای برای اهداف صلح‌جویانه بهره‌برداری نمایند و هیچ دولت یا مرجعی نمی‌تواند در اعمال این حق مانعی ایجاد کند. البته به‌طور مکرر جامعه بین‌المللی را نیز محق دانسته که نسبت به صلح‌جویانه بودن فعالیت‌های مربوط اطمینان حاصل نماید و در این خصوص همکاری‌های گسترده‌ای نیز داشته است (سادات میدانی، ۱۳۸۵: ۱۱).

صرف‌نظر از ارجاع پرونده هسته‌ای ایران به شورای امنیت، این سوال مطرح است که شورای امنیت به‌عنوان رکن اولیه مسئول حفظ صلح و امنیت بین‌المللی به هنگام تصمیم‌گیری در ارتباط با موضوع هسته‌ای ایران از چه اختیاراتی برخوردار می‌باشد؟ آیا شورا به هنگام ایفای وظیفه حفظ یا اعاده صلح و امنیت بین‌المللی موظف است که حقوق بین‌الملل را به‌طور کامل رعایت نماید؟ یا برعکس آنچه شورا بگوید، خود حقوق به شمار خواهد آمد؟ (koskenniemi, 1995: 325).

تاریخچه تدوین منشور نیز نشان می‌دهد محدودیت‌های مشخصی در ارتباط با اختیارات شورای امنیت وجود داشته است؛ از جمله محدودیت‌های شورای امنیت رعایت اصول عدالت و حقوق بین‌الملل در حین اقدامات دسته‌جمعی و عملیات حفظ صلح و متوقف ساختن هرگونه عمل تجاوز یا سایر اعمال صلح می‌باشد (بند ۱ ماده ۱ منشور). همچنین شورای امنیت موظف است در چارچوب اهداف و اصول سازمان فعالیت کند (ماده ۲۵ منشور). ویژگی سیاست یک رکن نمی‌تواند مانع از رعایت مقررات معاهده‌ای گردد و شورای امنیت باید به‌طور حتم مقررات منشور به‌ویژه موارد مندرج در فصول پنجم تا هفتم را رعایت نماید (Shaw, 1997: 8).

اگرچه شورای امنیت در مواردی به هنگام اتخاذ اقدامات قهری ممکن است برخی از حقوق دولت‌ها را نادیده گیرد، اما به نظر می‌رسد، نمی‌تواند بر آن دسته از حقوق دولت‌ها تأثیرگذار باشد که برای انجام اقدام قهری جهت حفظ صلح و امنیت بین‌المللی لازم نیستند. «در

حقیقت مؤسسان ملل متحد قصد داشته‌اند که شورای امنیت از نظم جهانی براساس حاکمیت قانون دفاع نماید. در سیستم بین‌المللی اجرای مشروع (قانونی) قواعد حقوقی، کلیه دولت‌ها را ملزم می‌سازد که به آثار و نتایج اقدامات خود بیاندیشند. یک سیستم اجرایی همانند اختیارات فصل هفتم شورا، تلاش برای منطبق نمودن رفتار ملل با قواعد حقوقی را که می‌تواند به نفع کلیه دولت‌ها باشد، افزایش می‌دهد» (Talmon, 2003: 458).

شورای امنیت در بررسی پرونده هسته‌ای ایران و اعمال تحریم‌های اقتصادی، باید ابتدا یکی از وضعیت‌های تهدید علیه صلح، نقض صلح و عمل تجاوز قبل از متوسل شدن به فصل هفتم منشور سازمان ملل را اثبات می‌نمود. تمامی تصمیمات و اقدامات شورای امنیت باید با رعایت اصول و اهداف سازمان ملل و منطبق با منشور سازمان ملل و همچنین بر روح حاکم بر مقدمه منشور سازمان ملل مبتنی باشد.

۱-۲. قطعنامه‌های شورای امنیت علیه ایران

جنگ‌ها که در طول تاریخ عمدتاً به زیاده خواهی قدرت‌های سلطه گر برمی‌گردد، رویدادهای زشت و وحشتناکی را در زندگی اجتماعی رقم زده‌اند اما نه به زشتی و وحشتناکی تسلیحات کشتار جمعی که قادرند در یک زمان تعداد انبوهی از مردم را نابود کنند. شورای امنیت که رکن اجرایی سازمان ملل متحد است و وظیفه‌ی صلح و امنیت بین‌المللی را بر عهده دارد، "تکثیر این سلاح‌ها را تهدیدی برای صلح و امنیت بین‌المللی می‌داند" (ممتاز، ۱۳۷۷: ۸). از زمانی که پرونده هسته‌ای ایران به شورای امنیت سازمان ملل ارجاع داده شد، ابتدا با بیانیه رئیس این شورا مواجه شده و سپس هشت قطعنامه ۱۶۹۶، ۱۷۳۷، ۱۷۴۷، ۱۸۰۳، ۱۸۳۵، ۱۹۸۴، ۱۹۲۹ و ۲۲۳۱ علیه ایران در این شورا به تصویب رسید.

۱-۲-۱. قطعنامه ۱۶۹۶ (۳۱ ژانویه ۲۰۰۶)

شورا در این قطعنامه خواستار آن است که ایران کلیه‌ی فعالیت‌های مربوط به "غنی سازی و باز فرآوری"^۱ از جمله "تحقیق و توسعه"^۲ را تعلیق نماید تا توسط آژانس مورد راستی آزمایشی قرار گیرد. ضمناً از کلیه کشورها درخواست می‌شود تا با آگاهی از اختیارات حقوق ملی، قانونی و مطابق با حقوق بین‌الملل، از انتقال هرگونه اقلام، مواد، کالاها و فناوری‌هایی که می‌تواند با فعالیت‌های غنی سازی، بازفرآوری و برنامه‌های موشکی بالستیک ایران در ارتباط باشد، جلوگیری کنند (S/RES/1696).

¹. Reprocessing and Enrichment

². Research and Development

با توجه به بند ۸ قطعنامه که شورای امنیت عدم همکاری جمهوری اسلامی ایران را مشمول اقدامات و تصمیمات بیشتر آژانس می‌داند. در این زمان ایالات متحده آمریکا سعی می‌کند که با طرح پرونده اتمی ایران در شورای امنیت، جمهوری اسلامی ایران را تحت فشار قرار دهد، در عین حال در رابطه با واژه "تحریم" بحث می‌کنند. اما جواد ظریف، نماینده ایران در سازمان ملل در واکنش به این قطعنامه اعلام کرد که برنامه هسته‌ای صلح‌آمیز ایران هیچ تهدیدی برای صلح و امنیت بین‌المللی ایجاد نکرده، از این رو مطرح شدن پرونده اتمی ایران در شورای امنیت فاقد هرگونه اساس حقوقی است. اقدام شورای امنیت را با هدف الزامی نمودن تعلیق غنی‌سازی اورانیوم ناقض حقوق بین‌الملل، معاهده NPT و قطعنامه‌های آژانس بین‌المللی انرژی اتمی است.

۲-۱-۲. قطعنامه ۱۷۳۷ (۲۳ دسامبر ۲۰۰۶)

این قطعنامه با پیوند زدن فعالیت‌های موشکی ایران به پرونده هسته‌ای، با تخصیص دادن بخش زیادی از مفاد قطعنامه به فعالیت‌های نظامی و با نشان دادن حساسیتی فوق‌العاده و دقیق نسبت نهادها و دستگاه‌های نظامی و دفاعی کشور و به ویژه سپاه پاسداران، به دنبال ایجاد اهرم‌هایی برای فشارهای بعدی خود بودند نکته‌ی قابل توجه به این قطعنامه بیش از هر چیز، به میان آمدن پای سپاه پاسداران در پرونده‌ای هسته‌ای است که آن را بی ارتباط با منشاء گروه‌هایی نظیر حزب‌الله لبنان و... می‌دانند. (فلاحی، ۱۳۸۶: ۱۰۰-۹۹).

این قطعنامه در بند ۲۱ تصریح می‌کند شورا آماده خواهد بود تا در صورت مناسب بودن اقدامات ایران، در این قطعنامه تجدیدنظر کند، از جمله به تعلیق درآمدن تحریم در صورت همراهی ایران، رئیس‌جمهور ایران (محمود احمدی‌نژاد)، در واکنش به این قطعنامه، آن را کاغذپاره دانست و بر تداوم فعالیت‌های صلح‌آمیز هسته‌ای ایران تاکید کرد. و بعد از دستیابی به فناوری آب سنگین و تولید آن، و تکمیل چرخه‌ی سوخت هسته‌ای در مقیاس آزمایشگاهی، در بیستم فروردین ماه ۱۳۸۶، به مرحله تولید صنعتی سوخت هسته‌ای و قرار گرفتن در زمره‌ی کشورهای تولیدکننده سوخت هسته‌ای، این روز را، روز ملی "فناوری هسته‌ای" نامیدند (غریب‌آبادی (ب)، ۱۳۸۷: ۹۵). و بر خودکفایی جمهوری اسلامی ایران تاکید نمودند.

۲-۱-۳. قطعنامه ۱۷۴۷ (۲۴ مارس ۲۰۰۷)

این قطعنامه پیشرفت بیشتری را نسبت به قطعنامه ۱۷۳۷ در فراگیر شدن دایره‌ی تحریم نسبت به خرید و فروش تجهیزات نظامی دارد که بر این مبنا نه تنها کشورهای مختلف حق فروش این تجهیزات به ایران را ندارند بلکه ایران هم از فروش تجهیزات نظامی به کشورهای دیگر منع

می‌گردد (فلاحی، ۱۳۸۶: ۱۰۱). پیش‌نویس قطعنامه سپس تاکید می‌کند "در صورتی که ایران همه فعالیت‌های مرتبط با غنی‌سازی و بازفرآوری از جمله تحقیق و توسعه را که به گونه‌ای قابل تایید آژانس به حالت تعلیق درآورد، اجرای همه اقدامات علیه تهران به حالت تعلیق درخواهد آمد تا برگزاری مذاکره امکان‌پذیر گردد" و در این صورت بلافاصله همه اقدامات محدودکننده و الزامات تنبیهی شورای امنیت لغو خواهد شد (S/RES/1747).

۲-۱-۴. قطعنامه ۱۸۰۳ (۳۱ ژوئیه ۲۰۰۶)

این قطعنامه تحریم‌های اعمال شده بر اشخاص و شرکت‌های ایرانی را گسترش داده است و نیز برای اولین بار از کشورها می‌خواهد تا هواپیماها و کشتی‌های متعلق به ایران را مشروط بر وجود دلایل منطقی مبنی بر وجود مواد ممنوعه و دارای کاربردهای دوگانه بازرسی کنند. قطعنامه همچنین ضمن استقبال از حل مسائل مهم باقی مانده میان ایران و آژانس براساس طرح اقدام، در تمایل ۱+۵ برای تقویت تلاش‌های دیپلماتیک جهت از سرگیری مذاکرات با ایران از سرگیری مذاکرات با ایران برای رسیدن به راه‌حل مسئله تاکید می‌کند. در مجموع این قطعنامه جنبه‌ی تنبیهی جدیدی نداشته و شدت قطعنامه‌های قبلی را ندارد (S/RES/1803).

۲-۱-۵. قطعنامه ۱۸۳۵ (۲۸ سپتامبر ۲۰۰۸)

این قطعنامه از ایران می‌خواهد سه قطعنامه تحریمی پیشین شورای امنیت (۱۷۴۷، ۱۷۳۷ و ۱۸۰۳) را هرچه سریع‌تر اجرا کند، در این قطعنامه تحریم‌های جدید علیه فعالیت‌های اتمی تصویب نشده است و از این رو "قطعنامه دندان‌دار" نیست. در این قطعنامه بر یافتن راه‌حلی از طریق مذاکره برای برنامه اتمی ایران تاکید می‌شود. (S/RES/1835)

۲-۱-۶. قطعنامه ۱۹۲۹ (۹ ژوئن ۲۰۱۰)

قطعنامه ۱۹۲۹ ماهیتا با قطعنامه‌های قبلی تفاوت چندانی ندارد. در واقع تاکید است بر قبلی‌ها و البته احیای آنها که در گذر زمان اجرای شان کمرنگ شده بود. در این قطعنامه در عین حال گفته شده که اعضای دائم شورای امنیت سازمان ملل به گفت و گو برای رسیدن به یک راه حل مسالمت آمیز در برابر برنامه‌ی هسته‌ای ایران ادامه می‌دهند. شورای امنیت در این قطعنامه تاکید کرده که تحریم‌ها افراد حقیقی و حقوقی و شرکت‌هایی را هدف قرار می‌دهد که مسئول برنامه هسته‌ای ایران هستند.

^۱ قطعنامه ۱۶۹۶ که روز دوم دی ماه ۱۳۸۵ تصویب شد، در قالب "قطعنامه‌های توصیه‌ای" می‌باشد تا قطعنامه تحریمی.

جمهوری اسلامی ایران در بیانیه‌ای در تاریخ ۲۸ خرداد در پاسخ به قطعنامه ۱۹۲۹ شورای امنیت با تأکید بر اینکه این قطعنامه را غیر قانونی و بی اعتبار می‌داند خواستار اقدامات سریع جبرانی شورای امنیت در این زمینه شد و اعلام کرد: ایران در برابر هر گونه اقدام علیه منافع خود اقدام متقابل نشان خواهد داد. اما ایالات متحده آمریکا اصرار داشت که ایران به مبادله‌ی اورانیوم سه و نیم درصد و ۲۰ درصد تن دهد. واشنگتن حتی از اردوغان^۱ و داسیلوا^۲ (رهبران ترکیه و برزیل) خواست به تهران بروند و از ایران بخواهند مبادله را بپذیرد. در واقع یکی از مهم‌ترین اهداف قطعنامه، این بود که بیانیه تهران خنثی شود. سوزان رایس^۳، نماینده آمریکا در سازمان ملل، در جلسه تصویب قطعنامه گفت: "با تصویب این قطعنامه، می‌خواهیم ایران را به تعلیق غنی‌سازی وادار کنیم". (S/RES/1929).

۲-۱-۷. قطعنامه ۱۹۸۴ (۹ ژوئن ۲۰۱۱)

قطعنامه ۱۹۸۴ سندی بین‌المللی درباره‌ی عدم گسترش جنگ‌افزار هسته‌ای ایران است. شورای امنیت طی قطعنامه ۱۹۸۴ خود، بر اساس ماده‌ی ۴۱ منشور و ذیل فصل هفتم آن، مدت مأموریت گروه کارشناسان (که مطابق بند ۲۹ قطعنامه ۱۹۲۹ در سال ۲۰۱۰ تشکیل شده بود) را تا تاریخ ۹ ژوئن ۲۰۱۲ تمدید نمود. این گروه که برای نظارت بر اقدامات اجرایی علیه کشورمان در خصوص برنامه‌های هسته‌ای به وجود آمده زیر نظر کمیته تحریم‌های موسوم به ۱۷۳۷ فعالیت می‌کرد که منحصراً برای برنامه‌های هسته‌ای ایران تشکیل شده بود (S/RES/1984).

۲-۱-۸. قطعنامه ۲۲۳۱ (۲۵ جولای ۲۰۱۵)

این قطعنامه در تاریخ شورای امنیت ملل متحد «منحصر به فرد و بی‌سابقه است» زیرا شش قطعنامه تحریمی زیر فصل هفتم را به صورت یکجا لغو کرده است. با وجود آنکه محدودیت‌هایی در قطعنامه مذکور برای ایران پیش‌بینی شده است اما این محدودیت‌ها از لحاظ حقوقی به عنوان تحریم شناخته نمی‌شوند.

محدود شدن خرید کالاهای دو منظوره برای ایران بسیار اهمیت دارد. زیرا در اینجا کالاهایی مورد نظر هستند که امکان دارد در صنعت نظامی هسته‌ای به کار گرفته شوند. اما باید در نظر گرفت فروش این کالاها در قطعنامه‌های قبلی مطلقاً ممنوع بود. اما در قطعنامه جدید از طریق یک نهاد حقوقی پیش‌بینی شده می‌توان این کالاها در صورت تأیید آن نهاد، برای مصارف صنعتی خریداری

^۱. Recep Tayyip Erdogan

^۲. Luiz Inacio Lula da Silva

^۳. Suzan Rice

کرد. در قطعنامه ۲۲۳۱ در زمینه‌ی خرید و فروش تسلیحات محدودیت‌هایی قید شده است (S/RES/2231).

قطعنامه‌های قبلی شورای امنیت خرید و فروش تسلیحات از سوی ایران و از سوی کشورهای دیگر به ایران را ممنوع کرده بود و به‌ویژه خرید تسلیحات کلان ممنوع شده بود. اما این قطعنامه ممنوعیت را به محدودیت ۵ ساله تبدیل می‌کند که اگر خرید و فروشی باشد از طریق کسب اجازه مورد به مورد توسط شورای امنیت صورت می‌گیرد.

بر اساس بند ۹ قطعنامه ۱۹۲۹ فعالیت‌های موشکی ایران به‌طور کامل ممنوع شده بود و برای تحقق این امر قطعنامه ۱۹۲۹ حتی به کشورها اجازه می‌داد که علیه ایران به زور متوسل شوند. ولی در قطعنامه جدید شورای امنیت از ایران می‌خواهد فعالیت‌های موشکی که برای حمل کلاهک هسته‌ای طراحی شده یا می‌شود انجام نگیرد. این در حالی است که جمهوری اسلامی ایران اساساً در برنامه‌اش فعالیت موشکی مرتبط با هسته‌ای نیست. نکته‌ی مهم دیگر اینکه شورای امنیت موضوع محدودیت در فعالیت‌های موشکی ایران را تحت فصل هفتم منشور سازمان ملل بیان نمی‌کند و فقط به عنوان یک خواسته آن را مطرح می‌کند. (S/RES/2231)

اگرچه موضوع بازگشت‌پذیری برای هردو طرف در نظر گرفته شده است. اما اگر طرف مقابل به تعهداتش عمل نکند شکایت احتمالی ایران در کمیسیونی بررسی می‌شود که ایران در اقلیت است و از این نظر با محدودیت روبه‌رو است. با این حال ایران می‌تواند با پذیرش تبعات آن برفرض آنکه بخواهند حق ایران را پایمال کنند به برنامه هسته‌ای خود در زمان آذر ۱۳۹۲ یعنی قبل از توافق ژنو بازگردد.

بر اساس قطعنامه جدید شورای امنیت، اساس رژیم تحریم‌ها و کمیته‌ی تحریم شورای امنیت از بین می‌رود. این موضوع اگرچه به تدریج انجام می‌شود اما دستاورد بسیار مهمی است. زیرا در واقع تمامی ساختارهای شکل گرفته در رابطه با تحریم‌ها در شورای امنیت و کمیته‌ی مربوط به اجرای تحریم‌ها بر اساس این قطعنامه حذف می‌گردند روزنامه واشنگتن پست نوشت: کمیته‌ی امور عمومی آمریکا و اسرائیل - آپیک - در شش ماه نخست امسال مبلغ بی‌سابقه ۱/۶۷ میلیون دلار برای لابی در کنگره آمریکا برضد توافق هسته‌ای ایران که این گروه به شدت با آن مخالف است، هزینه کرده است.

۳. شورای امنیت سازمان ملل متحد و پرونده هسته‌ای کره شمالی

در مورد پرونده‌ی اتمی کشور کره شمالی، پس از تصمیم کره شمالی به خروج از NPT و انجام آزمایش‌های هسته‌ای توسط این کشور پرونده این کشور به‌طور جدی در دستور کار شورای امنیت سازمان ملل قرار گرفت. که در این پژوهش نگارنده به بررسی و تحلیل قطعنامه‌های صادر شده علیه این کشور پرداخته است:

۱-۳. قطعنامه‌های شورای امنیت علیه کره شمالی

۱-۳-۱. قطعنامه ۸۲۵ (۱۱ مه ۱۹۹۳)

در ۱۲ مارس ۱۹۹۳، کره شمالی قصد خود را برای خروج از پیمان منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای را اعلام نمود. پس از آن شورای حکام به شورای امنیت سازمان ملل اطلاع داد که کره شمالی در تعهدات خود تحت موافقتنامه مشترک کره شمالی-آژانس کوتاهی کرده و انطباق کامل نداشته است. بنابراین شورای امنیت با ابراز نگرانی از نیت کره شمالی و با تاکید مجدد بر "سهم بسیار مهم معاهده‌ی منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای در صلح و امنیت بین‌المللی" از دولت کره شمالی می‌خواهد که به تعهدات خود تحت پیمان احترام بگذارد (S/RES/825).

۱-۳-۲. قطعنامه ۱۵۴۰ (۲۸ آوریل ۲۰۰۴)

این قطعنامه تحت فصل هفتم منشور سازمان ملل متحد برای همه دولت‌های عضو به منظور توسعه و اجرای اقدامات قانونی و نظارتی مناسب در برابر گسترش سلاح‌های شیمیایی، بیولوژیکی و سلاح‌های هسته‌ای و وسایل حمل آنها ایجاد شد تا از گسترش سلاح‌های کشتار جمعی به بازیگران غیردولتی جلوگیری بکند.

سه تعهد اصلی ایجاد شده توسط قطعنامه عبارتند از:

- از ارائه هرگونه کمک به بازیگران غیردولتی برای توسعه، کسب، ساخت، حمل و نقل، انتقال و یا استفاده از سلاح‌های هسته‌ای، شیمیایی و بیولوژیکی و وسایل حمل آنها خودداری کنند (ماده ۱).
- اتخاذ و اجرای قوانین موثر و مناسب مربوط به ممنوعیت تولید، کسب، توسعه، حمل و نقل و یا استفاده از سلاح‌های هسته‌ای، شیمیایی، سلاح‌های بیولوژیکی و حمل و نقل وسایل حمل آنها مربوط به هر بازیگر غیر دولتی (ماده ۲).
- اتخاذ و اجرای اقدامات موثر برای ایجاد کنترل‌های داخلی برای جلوگیری از گسترش سلاح‌های هسته‌ای، شیمیایی و بیولوژیکی و وسایل حمل آنها (ماده ۳).

این قطعنامه همچنین بر اهمیت تداوم توافق عدم اشاعه، خلع سلاح و ایجاد کمیته ۱۵۴۰ برای نظارت بر اجرای این قطعنامه تاکید می‌کند (S/RES/1540).

۳-۱-۳. قطعنامه ۱۶۹۵ (۱۵ ژوئیه ۲۰۰۶)

این قطعنامه توسط ژاپن ارائه شد و توسط ایالات متحده مدیریت و اجرا شد. این قطعنامه کشورهای عضو را از فروش مواد و یا فن‌آوری لازم برای ساخت موشک و یا سلاح‌های کشتار جمعی به کره شمالی منع می‌کند. همچنین خرید موشک، سلاح و یا فن‌آوری از پیونگ‌یانگ را منع می‌کند. همچنین از کره شمالی می‌خواهد که دوباره به مذاکرات بازگردد و از انجام آزمایش‌های هسته‌ای و موشکی بیشتر خودداری کند (S/RES/1695).

۳-۱-۴. قطعنامه ۱۷۱۸ (۱۴ اکتبر ۲۰۰۶)

این قطعنامه در پی آزمایش هسته‌ای کره شمالی در ۹ اکتبر ۲۰۰۶ به تصویب رسید. این قطعنامه کره شمالی را از انجام یک آزمایش هسته‌ای در آینده یا راه‌اندازی موشک بالستیک در آینده منع کرده است و از آن کشور می‌خواهد برنامه‌های موشک بالستیک خود را تعلیق و به طور کامل تلاش برای برنامه هسته‌ای را رها کند. این قطعنامه شامل طیف وسیعی از تحریم‌ها، برنامه جلوگیری از دستیابی کره شمالی به برنامه اتمی است. این ممنوعیت شامل تجارت "تانک‌های جنگی، وسایل نقلی رزمی، هواپیماهای جنگی، هلیکوپترهای تهاجمی، کشتی‌های جنگی و موشک‌های بالستیک و..." می‌باشد. این قطعنامه همچنین واردات کالاهای لوکس را به کشور ممنوع کرده است. در مقیاس وسیع آموزش‌های مربوط به توسعه هسته‌ای و تسلیحاتی در این کشور ممنوع شد و همه کشورها باید در بازرسی محموله‌های مشکوک به قاچاق هسته‌ای، شیمیایی و یا سلاح‌های بیولوژیکی به داخل کره شمالی همکاری کنند (S/RES/1718).

۳-۱-۵. قطعنامه ۱۸۷۴ (۱۲ ژوئن ۲۰۰۹)

این قطعنامه در پاسخ به آزمایش زیرزمینی هسته‌ای کره شمالی در ۲۵ مه ۲۰۰۹ در "نقض و بی‌اعتنایی آشکار" نسبت به قطعنامه‌های قبلی صادر شد. در این قطعنامه اقدامات قبلی در قبال برنامه توسعه ی سلاح هسته‌ای کشور کره شمالی با افزایش تحریم بر کالاها، افراد و نهادها تقویت شده است و کشورها به بازرسی بیشتر تشویق شدند. شورای امنیت بار دیگر از کره شمالی می‌خواهد که به میز مذاکرات برگردد (S/RES/1874).

۳-۱-۶. قطعنامه ۱۸۸۷ (۲۴ سپتامبر ۲۰۰۹)

این قطعنامه توسط شورای امنیت برای رسیدن به یک جهان امن‌تر و یک جهان بدون سلاح هسته‌ای مطابق با پیمان منع گسترش سلاح هسته‌ای (NPT) اتخاذ شد. این قطعنامه مسئولیت ارگان‌های دیگر سازمان ملل متحد در زمینه‌ی خلع سلاح هسته‌ای را مورد تاکید قرار می‌دهد و نگرانی خود را نسبت به تهدیدات تروریسم هسته‌ای و کمک‌های هسته‌ای که می‌تواند در دسترس تروریست‌ها قرار بگیرد اعلام می‌دارد (S/RES/1887).

۳-۱-۷. قطعنامه ۱۹۲۸ (۷ ژوئن ۲۰۱۰)

شورای امنیت تکثیر سلاح‌های هسته‌ای، شیمیایی و بیولوژیکی را تهدیدی علیه صلح و امنیت بین‌المللی تشخیص می‌دهد و براساس فصل هفتم منشور اقدام می‌کند. همچنین از تمام دولت‌های عضو و غیرعضو می‌خواهد که با کمیته‌ی شورای امنیت که در قطعنامه ۱۷۱۸ تاسیس شده است، می‌خواهد تا با پانل تخصصی همکاری داشته باشند (S/RES/1928).

۳-۱-۸. قطعنامه ۱۹۸۵ (۱۰ ژوئن ۲۰۱۱)

شورای امنیت تکثیر، ارائه و انتقال سلاح‌های هسته‌ای، شیمیایی و بیولوژیک را تهدیدی علیه صلح و امنیت بین‌المللی تشخیص می‌دهد و یادآوری می‌کند که پانل تخصصی به دنبال یک ارزیابی معتبر و هدفمند است و می‌خواهد براساس آن تجزیه و تحلیل و توصیه نماید. شورای امنیت ماموریت پانل تخصصی را که رد قطعنامه ۱۸۷۴ برای نظارت بر تحریم‌های جدید علیه کره شمالی پس از آزمایش هسته‌ای ایجاد شده بود را تقویت می‌کند. پانل خواستار تهیه و ارائه گزارشی در ۱۲ نوامبر ۲۰۱۱ شد (S/RES/1985).

۳-۱-۹. قطعنامه ۲۰۵۰ (۱۲ ژوئن ۲۰۱۳)

این قطعنامه ماموریت سازمان ملل را در نظارت بر تسلیحات هسته‌ای، شیمیایی و بیولوژیک توسط کره شمالی گسترش می‌دهد. شورای امنیت سازمان ملل متحد ماموریت پانل تخصصی را برای تجزیه و تحلیل اتفاقات غیرمنطبق با قطعنامه ۱۷۱۸ (۲۰۰۶) را تا ۱۲ ژوئیه ۲۰۱۳ تمدید می‌کند. با توجه به متن قطعنامه متوجه می‌شویم که شورای امنیت از تمام اعضای سازمان ملل متحد و دولت‌های غیرعضو می‌خواهد که طور خاص اقداماتی را که در قطعنامه‌های ۱۷۱۸ (۲۰۰۶) و ۱۸۷۴ (۲۰۰۹) آمده است را اجرا کنند. این قطعنامه نیز به نوبه خود آزمایش هسته‌ای توسط کره شمالی را محکوم کرده است و تحریم‌هایی را بر جمهوری دموکراتیک خلق کره تحمیل کرده است (S/RES/2050).

۳-۱-۱۰. قطعنامه ۲۰۸۷ (۲۲ ژانویه ۲۰۱۳)

این قطعنامه خواستار تبعیت از قطعنامه‌های قبلی است و این نکته را یادآوری می‌کند که اگر این کشور همکاری نکند و یا آزمایش هسته‌ای دیگری را انجام دهد با اقدامات بیشتری مواجه خواهد شد. در ادامه از کره شمالی می‌خواهد تا برنامه هسته‌ای خود را به صورت قابل اثبات و غیرقابل برگشت رها کند و با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی همکاری کند. همچنین از دیگر کشورها می‌خواهد "هشیار باقی بمانند" (S/RES/2087).

۳-۱-۱۱. قطعنامه ۲۰۹۴ (۷ مارس ۲۰۱۳)

در این قطعنامه تحریم‌های جدید مالی با هدف ممانعت از دسترسی به نقل و انتقال پول و محدود کردن روابط مستقیم بانکی بین‌المللی و همچنین جلوگیری از فعالیت‌های غیرقانونی کره شمالی وضع می‌کند. این قطعنامه تحریم‌های موجود را تقویت می‌کند، دامنه‌ی مواد تحت پوشش را گسترش می‌دهد و اقدامات دولت‌ها را اجرا و نظارت بر اجرای تحریم‌ها افزایش می‌دهد. در این قطعنامه دو نهاد دیگر مورد شناسایی قرار می‌گیرند تا دارایی‌شان مسدود شود و نام ۳ نفر دیگر به لیست ممنوعیت سفر اضافه می‌شود (S/RES/2094).

۳-۱-۱۲. قطعنامه ۲۱۴۱ (۵ مارس ۲۰۱۴)

شورای امنیت با تصویب قطعنامه ۲۱۴۱ ماموریت پانل کارشناسان را در کمک به کمیته‌ی تحریم گسترش می‌دهد. گسترش تسلیحات هسته‌ای، شیمیایی و بیولوژیکی و همچنین وسایل حمل آنها را تهدیدی برای صلح و امنیت بین‌المللی می‌داند. این قطعنامه ماموریت کمیته‌ی تحریم را برای مدت ۱۳ ماه در جمهوری دموکراتیک خلق کره افزایش می‌دهد. این قطعنامه تحت فصل هفتم به تصویب رسیده است و از پانل کارشناسان می‌خواهد گزارش خود را تا ۵ آوریل ۲۰۱۵ به موجب قطعنامه ۱۷۱۸ ارائه کنند (S/RES/2141).

۳-۱-۱۳. قطعنامه ۲۲۰۷ (۴ مارس ۲۰۱۵)

قطعنامه ۲۲۰۷ براساس فصل هفتم توسط همه ۱۵ عضو شورای امنیت به اتفاق آرا تصویب شد و ماموریت پانل را تا ۵ آوریل ۲۰۱۶ گسترش داده است و از پانل تخصصی می‌خواهد تا گزارش میان‌دوره‌ای خود را تا ۵ اوت بر حسب قطعنامه ۱۷۱۸ (۲۰۰۶) ارائه دهد. و از تمام کشورهای عضو و سایر اشخاص ذینفع خاست تا به‌طور کامل با کمیته‌ی تحریم همکاری نماید (S/RES/2207).

۴. مقایسه‌ی پرونده هسته‌ای ایران و کره شمالی از نظر شورای امنیت

پنج عضو دائم شورای امنیت مدعی هستند برنامه هسته‌ای ایران هم ردیف با برنامه هسته‌ای کره شمالی است و در نتیجه اتمی شدن این دو کشور را چالش جدی برای رژیم منع اشاعه خوانده‌اند. در این قسمت برآنیم تا شباهت‌ها و تفاوت‌های عملکرد شورای امنیت را در قبال پرونده‌ی اتمی این دو کشور بررسی نماییم.

۴-۱. شباهت برنامه اتمی ایران و کره شمالی

شروع فعالیت هسته‌ای در یک کشور نه تنها در بخش‌های مربوط به انرژی تأثیرگذار است، بلکه توسعه‌ی ملی را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد (صدیق و همکاران، ۱۳۸۶: ۱۴). همین باعث واکنش دولت‌های دیگر می‌گردد. اعضای شورای امنیت دیپلماسی را بهترین راه‌حل برای حل مسئله هسته‌ای دو کشور و جلوگیری از دستیابی این کشورها به بمب اتمی می‌دانند و در برخورد با هر دو کشور آمریکا گزینه‌ی نظامی را همواره روی میز داشته است و علیه هر دو کشور به وضع تحریم‌های گوناگون پرداخته‌اند.

۴-۲. تفاوت برنامه‌ی اتمی ایران و کره شمالی

قطعنامه‌های شورای امنیت علیه این دو کشور در شرایطی به تصویب رسیده که برخلاف ایران کره شمالی دارای سلاح هسته‌ای است و سه آزمایش هسته‌ای تاکنون انجام داده است و همین سبب شده است تا کره شمالی از یک قدرت بازدارندگی در قبال کره جنوبی برخوردار باشد در صورتی که ایران از چنین قدرتی برخوردار نمی‌باشد. علاوه بر این کره شمالی از آن‌پی‌تی خارج شده است در حالی که ایران عضو آن‌پی‌تی می‌باشد و به تعهدات خود پایبند می‌باشد. عملکرد شورای امنیت در قبال کره شمالی و جمهوری اسلامی ایران در قالب صدور قطعنامه‌ها و اعمال تحریم‌ها باید مورد بررسی قرار بگیرند. ما در اینجا تحریم‌ها را بنا به موضوع هسته‌ای، موشکی و تسلیحات نظامی، سیاسی و مالی و اقتصادی بررسی می‌کنیم.

۴-۲-۱. تحریم‌های هسته‌ای

اولین قطعنامه‌ای که ایران را مورد تحریم هسته‌ای قرار می‌دهد قطعنامه ۱۶۹۶ می‌باشد. ماده یک این قطعنامه از ایران می‌خواهد در جهت اعتمادسازی برای حل و فصل مسائل باقی‌مانده گام‌های بیشتری بردارد. خواهان تعلیق فعالیت‌های مربوط به غنی‌سازی و بازفروری می‌باشد و خواستار راستی‌آزمایی توسط آژانس بین‌المللی انرژی اتمی است. همزمان قطعنامه ۱۶۹۵ در تیرماه ۱۳۸۵ علیه

کره شمالی صادر گردید. کره شمالی در سپتامبر ۲۰۰۵ از مذاکرات شش‌جانبه خارج شد که ماده ۶ این قطعنامه از کره شمالی می‌خواهد فوراً و بدون پیش شرط به مذاکرات بازگردد و بیانیه مشترک ۱۹ سپتامبر ۲۰۰۵ را اجرا کند. کره شمالی اولین آزمایش اتمی خود را ۱۹ اکتبر ۲۰۰۶ (۱۷ مهر ۱۳۸۵) انجام می‌دهد که متعاقباً قطعنامه دوم (۱۷۱۸) علیه این کشور صادر شد که بنا بر ماده ۶ این قطعنامه کره شمالی باید کلیه سلاح‌های هسته‌ای و برنامه هسته‌ای موجود را به شکل برگشت‌ناپذیر ممنوع ساخته و مطابق پادمان عمل نماید و شفاف‌سازی لازم را انجام دهد. ماده ۷ آن از کره شمالی می‌خواهد برنامه موشک بالستیک خود را به شکلی کامل، قابل راستی‌آزمایی و بازگشت‌ناپذیر ممنوع سازد.

دومین قطعنامه تحریم هسته‌ای شورای امنیت علیه ایران در ۲۳ دسامبر ۲۰۰۶ (۲۲ دی ۱۳۸۵) صادر گردید. طبق قطعنامه ۱۷۳۷ ایران باید بدون تاخیر درخواست شورای حکام مبنی بر تعلیق فعالیت‌های مربوط به غنی‌سازی و بازفرآوری، ساخت راکتور تحقیقات آب سنگین، اجرای کامل پروتکل الحاقی، دسترسی به افراد و اسناد مربوط به خرید و... اجرا نماید. شورای امنیت در این قطعنامه ۱۷۳۷ با متهم کردن ایران به عدم توقف برنامه غنی‌سازی و عدم پایبندی به قطعنامه ۱۶۹۶، تأمین فناوری‌ها و مواد مرتبط با برنامه هسته‌ای را ممنوع و دارایی‌های برخی افراد و شرکت‌های مرتبط با برنامه غنی‌سازی را مسدود کرد. مواردی که در لیست تحریم‌های هسته‌ای قرار گرفتند عبارتند از سازمان انرژی اتمی، شرکت انرژی مصباح، کالا الکتریک، شرکت پارس تراش، فرایند تکنیک، سازمان صنایع دفاعی، هفت تیر. ماده ۲ این قطعنامه نیز فعالیت‌های مرتبط با غنی‌سازی، تحقیق و توسعه، کار روی پروژه‌های مربوط به آب سنگین در اراک را به حالت تعلیق درآورد. ماده ۳ این قطعنامه مربوط به ممنوعیت فروش یا انتقال مستقیم و غیرمستقیم کلیه اقلام، مواد و تجهیزات مربوط به غنی‌سازی و بازفرآوری و فعالیت‌های مرتبط با آب سنگین و برنامه موشکی در ایران می‌باشد. ماده ۶ این قطعنامه از کلیه کشورها می‌خواهد از ارائه هرگونه کمک فنی یا آموزشی، مالی، سرمایه‌گذاری، واسطه‌گری و... به ایران خودداری کنند. ماده ۷ آن، صادرات و واردات اقلامی را ممنوع می‌کند که پیشتر در قالب دو سند S/2006/814 و S/2006/815 اشاره شده بود.

قطعنامه ۱۸۷۴ در ۱۲ ژوئن ۲۰۰۹ به اتفاق آرا علیه کره شمالی تصویب شد. ماده ۸ آن کلیه سلاح‌های هسته‌ای و برنامه هسته‌ای موجود را به شکلی کامل، قابل راستی‌آزمایی و بازگشت‌ناپذیر ممنوع ساخته و خواهان اقدام در چارچوب ان.پی.تی و قرارداد پادمان می‌باشد. در عین حال باید

تمهیدات شفاف‌ساز فراتر از تعهداتی همچون دسترسی به افراد، اسناد، تجهیزات و امکانات مورد نیاز و ضروری از دیدگاه آژانس را فراهم کند.

۴-۲-۲. تحریم‌های موشکی و تسلیحات نظامی

تجهیزات موشکی کره شمالی شامل سه موشک اسکاد بی-سی^۱ و تاپونگ X قاره پیما^۲ و موشک نودانگ یک^۳ (با برد ۱۳۰۰ کیلومتر) می‌باشد. کره شمالی حدود ۲۰۰ تا ۳۰۰ موشک اسکاد بی-سی با برد تقریبی ۳۲۰ و ۵۰۰ کیلومتر به ایران فروخته است. همچنین موشک نودانگ ۱ با برد ۱۳۰۰ کیلومتر می‌تواند برای ایران قابلیت ضربه به اسرائیل را فراهم آورد. اما هنوز شواهدی مبنی بر انتقال موشک‌های پیشرفته تاپودانگ X قاره پیما از کره شمالی وجود ندارد (غرایاق زندی، ۱۳۸۷: ۲۲۷). در مقابل شورای امنیت تحریم‌هایی را علیه برنامه اتمی و موشکی وضع نمود:

قطعنامه ۱۶۹۵ در مواد ۲، ۴، ۵ و ۸ تحریم‌های موشکی و تسلیحات نظامی علیه کره شمالی وضع کرده است. مثلاً ماده ۲ آن از این کشور می‌خواهد برنامه موشک‌های بالستیک خود را به حالت تعلیق درآورد و ماده ۸ آن از کلیه کشورها می‌خواهد از عرضه‌ی مستقیم یا غیر مستقیم، فروش یا انتقال تسلیحات از طریق کشور یا اتباعشان یا استفاده از کشتی‌ها یا هواپیماهای تحت پرچم خود، حال منشا آنها خاک کشورشان باشد یا نباشد، جلوگیری کنند.

همچنین مواد ۱۷، ۱۴، ۱۳، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۹ قطعنامه ۱۸۷۴ نیز به بحث تحریم موشکی و تسلیحات نظامی علیه کره شمالی اشاره می‌کند (UN Document: S/RES/1874). ماده ۹ این قطعنامه کلیه‌ی تسلیحات و مواد مرتبط و نیز معاملات مالی، آموزش فنی، ارائه توصیه، خدمات یا کمک مرتبط با تهیه و تدارک، تولید، حفظ یا استفاده از چنین تسلیحات یا موادی قابل اجرا و عملی باشد. طبق ماده ۱۱ این قطعنامه کلیه دولت‌ها موظف می‌شوند مطابق اختیارات و قانونگذاری ملی خود و هماهنگ با حقوق بین‌الملل از کلیه‌ی کشتی‌ها به مقصد کره شمالی بازرسی کنند، منوط به اینکه اطلاعات دریافتی حاوی دلایل منطقی به منظور پذیرش این امر باشد که کشتی قصد عرضه، فروش، انتقال یا صادرات موارد ممنوعه مندرج در پاراگراف ۹ یا ۱۰ این قطعنامه را با هدف تضمین اجرای جدی همان شروط داشته باشد. طبق ماده ۱۷ کلیه دولت‌ها باید از ایجاد شرایطی توسط اتباع کشورشان یا/از کشورشان برای خدمات مرتبط با پناهگاه زیرزمینی (زاغه مهمات) نظیر

^۱. Scud B-C

^۲. Tapodong-x ICBMs

^۳. Nodong-1

تهیه‌ی سوخت یا عرضه یا سایر خدمات کشتی‌ها به کشتی‌های کره شمالی که مطابق با موارد ممنوعه است جلوگیری نمایند.

شورای امنیت در قبال برنامه اتمی موشکی و تسلیحاتی ایران نیز چندین قطعنامه صادر نموده است. ماده ۵ قطعنامه ۱۷۴۷ می‌گوید ایران نباید به‌طور مستقیم یا غیر مستقیم از کشور، اتباع، کشتی‌ها یا هواپیماهای تحت پرچم خود برای فروش، تامین یا انتقال تسلیحات یا اقلام مربوط به آن استفاده نماید. (UN Document: S/RES/1747). ماده ۸ قطعنامه ۱۸۰۳ کلیه کشورها را مجبور به اتخاذ تدابیری می‌کند تا از عرضه، فروش یا انتقال مستقیم یا غیر مستقیم اقلام و مواد خاصی که در قطعنامه آمده است از طریق کشورشان یا توسط اتباعشان یا با استفاده از کشتی‌ها یا هواپیماهای تحت پرچم آنها یا برای استفاده در ایران یا به نفع ایران، حال منشا آن خاک ایران باشد یا نباشد، جلوگیری کنند (UN Document: S/RES/1803).

قطعنامه ۱۹۲۹ چهارمین قطعنامه تحریم بود که طبق آن ایران نباید وارد هیچ فعالیت مرتبط با موشک‌های بالیستیک شود؛ و تمامی کشورها از تأمین انواع مختلف خودروهای نظامی، هواپیما یا ناو و موشک یا سامانه‌های موشکی و مواد مرتبط به ایران منع می‌شوند؛ هر گونه آموزش، تأمین منابع مالی یا مشارکت در زمینه تسلیحات مزبور ممنوع اعلام شده و از کشورها خواسته می‌شود برای فروش سایر مواد و تسلیحات به ایران با تأمل عمل کنند؛ برای برخی افراد که نامشان در بخش ضمیمه این قطعنامه ذکر شده است، قوانین منع سفر اعلام می‌شود؛ وجوه و دارایی‌های سپاه و پاسداران انقلاب اسلامی و کشتی‌رانی جمهوری اسلامی ایران مصادره می‌شود.

قطعنامه ۱۸۷۴ بعد از آزمایش هسته‌ای کره شمالی به تصویب رسید که پیش نویس آن را آمریکا نوشته بود، اما توسط چین و روسیه تعدیل گردید. چین در این قطعنامه بر استفاده از کلمه "درخواست" به جای "الزام" در خصوص بازرسی تأکید کرد و در عین حال بر عدم استفاده صریح از نیروی نظامی در قطعنامه اصرار ورزیده است. که این نشان دهنده‌ی آن است که با وجود عضویت ایران در ان.پی.تی و صلح‌آمیز بودن فعالیت‌هایش مورد بازرسی و راستی‌آزمایی بیشتری از سوی آژانس قرار گرفته است. در صورتی که قطعنامه‌های صادر شده علیه کره شمالی کمتر و با شدت ملایم‌تری بوده است در صورتی که کره شمالی با انجام آزمایشات هسته‌ای صلح و امنیت بین‌المللی را به خطر انداخته است.

۴-۲-۳. تحریم‌های سیاسی

تحریم‌هایی که شورای امنیت در حوزه‌ی سیاسی علیه کره شمالی صادر نموده بسیار کمتر از قطعنامه‌های صادر شده علیه ایران می‌باشد. قطعنامه ۱۷۱۸ در ماده ۸ از دولت‌های عضو می‌خواهد گام‌های ضروری برای جلوگیری از ورود یا عبور افراد مشخص شده توسط کمیته یا شورای امنیت بردارند که مسئول پیشبرد سیاست‌های کره شمالی در رابطه با مسائل هسته‌ای، موشک‌های بالستیک، سلاح‌های کشتار جمعی و... اتخاذ نمایند، مشروط بر اینکه هیچ چیزی در این پاراگراف، دولتی را از اینکه از ورود اتباع خود به کشورش باز دارد، ممانعت به عمل نیاورد (UN Document: S/RES/1718). قطعنامه ۱۸۷۴ نیز دولت‌ها را ملزم می‌کند با مفاد پاراگراف‌های (iii)(a) ۸ و (d) ۸ قطعنامه ۱۷۱۸ (۲۰۰۶) بدون هرگونه پیش‌داوری در مورد فعالیت‌های مرتبط با مأموریت‌های دیپلماتیک در کره شمالی با لحاظ کنوانسیون وین پیرامون روابط دیپلماتیک موافقت نمایند. قطعنامه‌های اتخاذ شده علیه ایران از شدت بیشتری برخوردار هستند. در مواد ۱۰ و ۱۱ قطعنامه ۱۷۳۷ تحریم‌های سیاسی علیه ایران اعمال شده است (گروه خلع سلاح معاونت پژوهش‌های روابط بین‌الملل، ۱۳۸۵). طبق ماده ۱۰ قطعنامه ۱۷۳۷، کشورها موظف می‌شوند نسبت به ورود یا عبور افرادی به کشور یا از کشورشان که در فعالیت‌های حساس هسته‌ای به لحاظ اشاعه یا برنامه موشکی دخالت داشته یا مستقیماً در ارتباط با این فعالیت‌ها بوده‌اند و یا اینکه از این دسته برنامه‌ها حمایت کرده‌اند، هوشیاری داشته باشند. براساس این ماده از قطعنامه، کلیه کشورها باید کمیته را از ورود یا عبور افرادی که اسامی آنها در فهرست ضمیمه قطعنامه ذکر شده یا حتی سایر افرادی که توسط شورای امنیت یا کمیته به عنوان افراد دخیل در فعالیت‌ها شناخته شده‌اند، به کشور یا از کشورشان مطلع سازند.

ماده ۱۱ و بخشی از ماده ۱۰ قطعنامه ۱۷۳۷ به استثنائی بر آنچه پیشتر در مورد ماده ۱۰ ذکر شده، اشاره می‌کند. این استثنا شامل سفرهای بشردوستانه و مأموریت‌های سیاسی افرادی است که پیشتر اسامی آنها در فهرست ضمیمه قطعنامه آمده و اینکه سفر آنها در راستای گفتگوهای هسته‌ای و نه در مورد نیروگاه بوشهر یا سفر به وین صورت می‌پذیرد. بنابراین، این امر مشمول گزارش‌دهی کشورها به کمیته تحریم ایران و به کارگیری هوشیاری لازم در ورود یا عبور افراد نامبرده نمی‌شود. (زهرانی و دولت‌خواه، ۱۳۸۹: ۱۵۳). در این قطعنامه (۱۷۳۷) برنامه موشک‌های بالیستیک نیز مورد تحریم قرار گرفتند که عبارتند از گروه صنعتی شهید همت، گروه صنعتی شهید باقری و گروه صنعتی فجر علاوه بر فهرست بالا، نام سرلشکر «یحیی رحیم صفوی» به دلیل همکاری با برنامه‌های هسته‌ای و موشکی ایران ذیل قسمتی جداگانه مطرح شده و تحریم‌هایی علیه ایشان در نظر گرفته شده است.

همچنین قطعنامه ۱۷۴۷ از ورود و عبور افرادی که در فعالیت‌های حساس هسته‌ای دخیل هستند، یا از این گونه فعالیت‌ها حمایت می‌کنند جلوگیری کرده و در صورت وقوع چنین حوادثی کمیته را مطلع بسازند. این قطعنامه، همکاری تمامی کشورهای جهان با شرکت‌های ایرانی را که در زمینه‌ی انرژی هسته‌ای فعالیت دارند، منع کرده است. همچنین، ممنوعیت صادرات و واردات سلاح‌های سنگین به ایران نیز از دیگر موارد مندرج در این قطعنامه است. مواد ۳، ۵، ۷، ۱۱، ۳۰، ۵۷، ۱۱ قطعنامه ۱۸۰۳ نیز حاوی تحریم‌هایی است که در مقایسه با تحریم‌های اعمال شده در قطعنامه‌های پیشین تشدید شده است (قهرمانپور، ۱۳۸۷: ۱۶). که در این قطعنامه عبور و ورود افراد مرتبط با برنامه هسته‌ای ایران را با محدودیت روبه‌رو می‌سازد. کشورها را ملزم می‌سازد با اختیارات حقوقی و قانونگذاری ملی خود و هماهنگ با حقوق بین‌الملل به ویژه حقوق دریاهای و توافقنامه‌های غیر نظامی هوایی بین‌المللی از محموله‌های هواپیماها یا کشتی‌های تحت مالکیت یا فعالیت Iran Air Cargo و خطوط کشتی رانی جمهوری اسلامی ایران که به مقصد ایران می‌روند یا از ایران خارج می‌شوند، در فرودگاه‌ها و بنادر خود بازرسی کنند. افزون بر آن، این قطعنامه، ممنوعیت اقلام داد و ستد کالاهایی که کاربردهای نظامی و غیرنظامی دارند را گسترش داد. ممنوعیت‌ها، همچنین شامل فروش تمامی فن‌آوری‌ها در این زمینه‌ها به ایران بود.

طبق قطعنامه ۱۹۲۹ تمامی محموله‌های ارسالی و خروجی به ایران و از این کشور مورد بازرسی قرار گیرند؛ اقلام ممنوعه صادره و امحا شوند؛ از تأمین سوخت، تجهیزات و ارائه خدمات به کشتی‌های ایرانی که در حال انجام فعالیت‌های ممنوعه هستند، خودداری کنند؛ هر گونه فعالیت از سوی شرکت ایران ایر یا خطوط کشتی‌رانی ایران برای دور زدن تحریم‌ها را به کمیته‌ی مربوطه سازمان ملل اطلاع دهند. مقایسه صورت گرفته نشان می‌دهد کنترل‌های صادرات و واردات، تحریم نیروی انسانی، تحریم‌های مالی و.. کشور ایران از کره شمالی به مراتب بیشتر است.

۴-۲-۴. تحریم‌های مالی و اقتصادی

تحریم‌های اقتصادی شایع‌ترین نوع تحریم‌ها هستند شورای امنیت در ۲۳ دسامبر ۲۰۰۶ برای وادار کردن جمهوری اسلامی ایران به پایان غنی‌سازی اورانیوم قطعنامه ۱۷۳۷ را به رای گذاشت که البته برخی از بندهای آن بر اثر فشار روسیه و چین تعدیل شد و در نهایت ۱۵ کشور عضو شورا به آن رای مثبت دادند. براساس بندهای ۴، ۵، ۷، ۸ و ۹ اجرایی، این پیش‌نویس قطعنامه علاوه بر جلوگیری از تهیه، فروش و انتقال مستقیم و غیر مستقیم اقلام، کالاها و تجهیزات دارای کار برد در صنایع هسته‌ای و موشکی به ایران، ارائه هرگونه کمک مالی و آموزشی نیز در اموری که به این دو بخش مربوط می‌شود، در حیطه تحریم قطعنامه است. علاوه بر این براساس مفاد پیش نویس

قطعنامه بر سر راه سفر مقامات ایرانی که تشخیص داده شود به نوعی به صنایع هسته‌ای و موشکی مربوط هستند، محدودیت‌هایی اعمال خواهد شد. مطابق ماده ۱۲ قطعنامه ۱۷۳۷ که علیه ایران صادر شده است، کلیه کشورها موظف‌اند اعتبارات، دارایی‌های مالی و منابع اقتصادی موجود در کشور خود را که تحت کنترل یا به افراد یا نهادهای مشخص شده در ضمیمه قطعنامه یا توسط شورای امنیت یا کمیته متعلق هستند، مسدود نمایند. این موارد شامل افراد یا نهادهایی است که به‌طور مستقیم در فعالیت‌های حساس هسته‌ای به لحاظ اشاعه یا برنامه‌ی موشکی کشور دخیل هستند و یا از این‌گونه فعالیت‌ها حمایت می‌کنند و در عین حال افراد یا نهادهایی را که به نمایندگی از سوی آنها یا به دستور آنها از طرق غیرقانونی اقدام می‌کنند نیز شامل می‌شود. در این ماده کشورها باید از این مسئله اطمینان یابند که از قرار گرفتن هرگونه اعتبار، دارایی‌های مالی یا منابع اقتصادی در اختیار افراد یا نهادهای مذکور توسط اتباع یا هر فرد یا نهاد حاضر در کشورشان جلوگیری به عمل می‌آید. ماده ۷ این قطعنامه نیز کلیه‌ی کشورها و مؤسسات مالی بین‌المللی را موظف می‌کند جز در موارد انسان‌دوستانه و توسعه‌ای با جمهوری اسلامی ایران در خصوص قرارداد کمک‌های بلاعوض، مالی و امتیاز وام وارد هیچ‌گونه عهد جدیدی نشوند.

قطعنامه ۱۸۰۳ کلیه‌ی کشورها را ملزم می‌کند که محموله‌های هوایی و دریایی به مقصد ایران و برعکس را اگر مشکوک به حمل مواد و تجهیزات ممنوعه باشند مورد بازرسی قرار دهند؛ این قطعنامه همچنین خواستار آن است که در اعطای اعتبارها و تسهیلات تجاری به بخش خصوصی برای مبادلات تجاری با ایران دقت بیشتری به خرج بدهند. همچنین در مورد همکاری مؤسسات مالی با بانک‌های ایرانی به خصوص بانک صادرات و ملی ایران و شعب خارجی آنها هشیار باشند. ماده ۱۰ قطعنامه ۱۸۰۳ کلیه کشورها را موظف می‌کند تا نسبت به فعالیت‌های مؤسسات مالی در کشورشان با کلیه بانک‌هایی که در ایران هستند، به‌ویژه بانک ملی، بانک صادرات و کلیه شعبات و مؤسسات تابعه آنها در خارج از کشور هوشیار باشند تا از چنین فعالیت‌هایی که به فعالیت‌های حساس هسته‌ای به لحاظ اشاعه یا توسعه‌ی برنامه موشکی منجر می‌شود، همان‌طور که در قطعنامه ۱۷۳۷ اشاره شده، جلوگیری نمایند.

طبق قطعنامه‌ی ۱۹۲۹ تمامی محموله‌های ارسالی و خروجی به ایران و از این کشور مورد بازرسی قرار گیرند؛ اقلام ممنوعه صادره و امحا شوند؛ از تأمین سوخت، تجهیزات و ارائه خدمات به کشتی‌های ایرانی که در حال انجام فعالیت‌های ممنوعه هستند، خودداری کنند؛ هر گونه فعالیت از سوی شرکت ایران ایر یا خطوط کشتی‌رانی ایران برای دور زدن تحریم‌ها را به کمیته‌ی مربوط سازمان ملل اطلاع دهند؛ از تأمین خدمات مالی که احتمال استفاده از آنها در فعالیت‌های هسته‌ای

حساس وجود دارد، جلوگیری کنند؛ هنگام معامله با نقرات یا سازمان‌های ایرانی جوانب احتیاط را رعایت کنند تا انجام این مبادلات به توسعه‌ی فعالیت‌های هسته‌ای حساس ایران منجر نشود؛ هنگامی که این ظن وجود دارد که افتتاح شعب بانک‌های ایرانی و یا تعامل این بانک‌ها می‌تواند موجب کمک به فعالیت‌های هسته‌ای ایران شود، از این اقدامات جلوگیری به عمل آورند؛ هنگامی که موسسات مالی فعال در خاک این کشور می‌تواند به توسعه‌ی فعالیت‌های اشاعه ایران منجر می‌شود انجام این فعالیت‌ها را برای موسسات مزبور ممنوع اعلام کنند. قطعنامه‌ی ۱۹۸۴ حکم هیئت کارشناسی ناظر بر اجرای تحریم‌های ایران را تمدید کرد.

در ماه مه ۱۹۹۴ کره شمالی در تاسیسات و مواد هسته‌ای خود اقدامات و جابه‌جایی‌هایی بدون حضور بازرسان آژانس صورت داد که به بروز بحران تازه‌ای منجر شد. نگرانی از این جابه‌جایی‌ها مربوط به پسمانده‌های سوختی بود که بیم آن می‌رفت برای کاربرد نظامی ذخیره شده باشد. بیل کلینتون رئیس جمهور آمریکا در پاسخ به این اقدام کره شمالی اعلام کرد که از شورای امنیت خواهد خواست تا تحریم‌های اقتصادی علیه کره شمالی وضع و اعمال نماید. کره شمالی هم اعلام کرد که تحریم‌های اقتصادی را "اقدام جنگی" تلقی کرده و با آن مقابله می‌کند.

بند (d) از ماده‌ی ۸ قطعنامه‌ی ۱۷۱۸، مواد ۱۸، ۱۹ و ۲۰ قطعنامه‌ی ۱۸۷۴، بیانگر مواردی از تحریم‌های مالی و اقتصادی اعمال شده بر کره شمالی هستند. قطعنامه‌ی ۱۷۱۸ از کلیه دولت‌های عضو می‌خواهد مطابق با فرایندهای قانونی خود، فوراً سرمایه‌ها و سایر دارایی‌های مالی و منابع اقتصادی موجود در کشورشان را که در تاریخ تصویب این قطعنامه یا از این پس در تملک یا کنترل مستقیم یا غیر مستقیم افراد یا مؤسسات معرفی شده توسط کمیته یا شورای امنیت که دخیل یا حامی سایر ابزارهای غیرقانونی، مسائل هسته‌ای کره شمالی، سایر سلاح‌های کشتار جمعی و برنامه‌های مرتبط با موشک‌های بالستیک یا افراد یا نهادهای فعال از طرف آنها هستند، مسدود کنند و تضمین نمایند که سرمایه‌ها، دارایی‌های مالی یا منابع اقتصادی از قرار گرفتن در دسترس اتباع آنها یا افراد یا نهادهایی در کشور آنها یا به نفع این افراد و نهادها جلوگیری شود (زهرانی و دولت‌خواه، ۱۳۸۹: ۱۵۷).

شورای امنیت در قطعنامه‌ی ۱۸۷۴ خواستار آن است که کلیه کشورهای به منظور اجرای تعهدات خود ذیل پاراگراف‌های (d) و (e) قطعنامه‌ی ۱۷۱۸ (۲۰۰۶) جلوی کمک‌های مالی به کره شمالی را که بتواند به برنامه‌های موشکی، هسته‌یی یا اشاعه آن کمک کند بگیرند. این قطعنامه جدید شورای امنیت پس از آن اعمال شد که کره شمالی در ۲۵ ماه مه (۴ خرداد) دومین آزمایش هسته‌یی خود پس از سال ۲۰۰۶ را با موفقیت انجام داد. چین و روسیه نیز از این قطعنامه حمایت

کردند، اما تاکید ورزیدند که این سند استفاده از زور را علیه کره شمالی مجاز نکند. ویتالی چورکین^۱، سفیر روسیه در سازمان ملل، تکرار آزمایش هسته‌ی کره شمالی را ضربه‌ای جدی به تلاش‌هایی خواند که در جهت جلوگیری از گسترش تسلیحات هسته‌ای انجام شده و عنوان کرد که این قطعنامه پاسخی مناسب به آن بوده است. ژانگ یسوئی^۲، سفیر چین در این سازمان نیز بیان کرد که آزمایش هسته‌ای پیونگ یانگ^۳ بر صلح و امنیت منطقه تاثیر گذاشته است. وی قویا از کره شمالی خواست تا خلع سلاح هسته‌ای در شبه جزیره‌ی کره را تسریع کرده و سریعاً به مذاکرات شش جانبه بازگردد. یسوئی اعلام داشت که این قطعنامه نمایانگر مخالفت قاطع جامعه‌ی بین‌المللی با آزمایش هسته‌ای و عزم شورای امنیت برای حل مسئله از طریق گفت‌وگو و مذاکرات است.

رزماری دی‌کارلو^۴، معاون نماینده آمریکا در سازمان ملل روز جمعه گفت که "پیام این قطعنامه کاملاً آشکار است. رفتار کره شمالی برای جامعه‌ی بین‌المللی غیرقابل پذیرش است و جامعه‌ی بین‌المللی مصمم است واکنش نشان دهد". دی‌کارلو گفت: کره شمالی باید بدون شرط و شروط به یک روند مذاکرات مسالمت‌آمیز بازگردد. علاوه بر آن به کشورها اجازه داده می‌شود در آب‌های عرضی‌شان بارهای کشتی‌ها و هواپیماهایی را که به کره شمالی می‌روند یا از آنجا باز می‌گردند، بازرسی کنند، به شرطی که «بر اساس دلایل منطقی» احتمال دهند این بارها حاوی مواد تسلیحاتی و هسته‌یی ممنوعه است و علاوه بر آن نام کشوری که آن کشتی یا هواپیما به آن تعلق دارد اجازه این کار را بدهد (کره شمالی به قطعنامه شورای امنیت پایبند باشد، ۱۳۸۸/۳/۲۳، جام جم).

شورای امنیت سازمان ملل در ۷ مارس ۲۰۱۳ قطعنامه‌ی بعدی خود (۲۰۹۴) در را علیه برنامه هسته‌ای کره شمالی را با اتفاق آرا و براساس فصل هفتم منشور ملل متحد تصویب نمود. این قطعنامه، تحریم سرمایه‌گذاری و نقل و انتقالات مالی کره شمالی را شدیدتر کرده و دامنه‌ی بازرسی محموله‌های ارسالی به کره شمالی را وسعت بخشیده است. همچنین نام اشخاص و موسسات جدیدی را به فهرست تحریم‌های سازمان ملل افزوده است (نگاهی به جدیدترین قطعنامه‌های شورای امنیت: قطعنامه ۲۰۹۴ و تداوم واکنش شورای امنیت به آزمایش هسته‌ای کره شمالی، ۱۳۹۲/۱/۶، International law).

1. Vitaly Churkin

2. Zhang Yesui

3. Pyongyang

4. Rosemary Di Carlo

مقایسه‌ی قطعنامه‌های کره شمالی و ایران از نظر مالی و اقتصادی نشان می‌دهد به‌رغم فعالیت‌های گسترده هسته‌ای کره شمالی، این کشور همچنان به دلیل اعمال نظر برخی کشورهای دارای منافع حیاتی و استراتژیک با کره شمالی و نیز شبه‌جزیره‌ی کره همچون چین و روسیه از محدودیت‌ها و تحریم‌های بیشتر که معمولاً علیه سایر کشورها از جمله ایران به‌کار می‌رود، مصون باقی می‌ماند؛ هرچند کشورهایی همانند ایران به جهت معیارهای دوگانه غرب و اعمال تبعیض در ابعاد مختلف همواره متحمل بیشترین محدودیت‌ها شده‌اند.

نتیجه‌گیری

با مقایسه و بررسی شباهت‌ها و تفاوت‌ها پرونده اتمی این دو کشور فرضیه پژوهش بر آن قرار گرفت که عملکرد شورای امنیت در قبال پرونده هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران و کره شمالی تبعیض آمیز بوده است. بررسی قطعنامه‌های صادر شده و مقایسه محتوای تحریم‌های شورای در زمینه‌های گوناگون هسته‌ای، سیاسی، اقتصادی و نظامی عملکرد تبعیض‌آمیز شورای امنیت را آشکارا نشان داد.

آنچه مسلم است موضوع هسته‌ای کره شمالی در مقایسه با ایران دارای پیچیدگی بیشتری است، چرا که این کشور به‌رغم آزمایش انواع موشک‌های کوتاه‌برد، میان‌برد و دوربرد و نیز آزمایش هسته‌ای به نوعی بازدارندگی در قبال بازیگران مهم منطقه دست یافته است. با این وجود جامعه‌ی جهانی با صدور قطعنامه‌هایی که در مقایسه با ایران تحریم‌هایی با شدت کمتر داشته است، تصویب کرده است. بررسی مقایسه‌ای این روند نشان دهنده‌ی اعمال برخوردهای تبعیض‌آمیز و به کارگیری معیارهای دوگانه از سوی کشورهای غربی است.

جمهوری اسلامی ایران کشوری تأثیرگذار، دارای عقلانیت و بازیگری فعال و مؤثر در نظام بین‌الملل و قدرت منطقه‌ای تعیین‌کننده‌ای در غرب آسیا است که فاقد تسلیحات هسته‌ای است. از طرف دیگر کره شمالی، کشوری دارای تسلیحات هسته‌ای است که در هیچ کنوانسیون و رژیم کنترل تسلیحات مشارکتی ندارد.

آزمایش هسته‌ای کره شمالی جامعه‌ی جهانی را در برخورد جدی با پرونده هسته‌ای ایران مصمم‌تر کرد و سرعت پیگیری اقدامات تنبیهی و پیشگیرانه را به طور قابل توجهی افزایش داد. بسیاری از سیاستمداران و تحلیلگران مسائل بین‌المللی بر این باورند که فشار ناشی از سیاست تحریم و تهدید آمریکا نهایتاً عامل تحریک رهبران کره شمالی در خروج از ان‌پی‌تی و سرعت

بخشیدن به روند تسلیحات هسته‌ای گردید و همین موضع سبب شد در برابر ایران از راه حل دیپلماسی و مذاکره استفاده نماید.

کشورهای غربی و در راس آنها ایالات متحده آمریکا تداوم فعالیت‌های هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران را نقطه مقابل موجودیت اسرائیل می‌دانند و بنابراین از هسته‌ای شدن این کشور و دستیابی به فناوری صلح‌آمیز اتمی این کشور همواره جلوگیری می‌کنند. روسیه و چین دو کشوری هستند که از اعمال تحریم علیه این دو کشور در شورای امنیت دفاع می‌کردند؛ با این حال حمایت روسیه و چین از ایران در مقایسه با کره شمالی به مراتب کمتر است و اقدامات حمایتی بیشتری را از این کشور در مقایسه با ایران به عمل آورده‌اند.

با این پژوهش انجام شده و با توضیحاتی که داده شد مشخص گردید، کره شمالی نسبت به ایران با واکنش کمتری از سوی مجامع بین‌المللی از جمله شورای امنیت سازمان ملل متحد و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی روبه‌رو بوده است. به طور قطع اکنون که کره شمالی هسته‌ای شده است رفتار آن بسیار قدرتمندتر از زمانی است که دست به آزمایش هسته‌ای زده بود. تحریم‌هایی که پس از قطعنامه شورای امنیت علیه کره شمالی اعمال شد نیز دقیقاً در پرتو توانایی اتمی کره شمالی بی‌اثر شده است.

همچنین پیشنهاد می‌شود ج.ا. ایران به عنوان کشوری که به دنبال دستیابی به سلاح هسته‌ای نیست، از تمام کشورهای جهان بخواهد تا در تقویت آژانس بین‌المللی انرژی اتمی مشارکت نمایند و تلاش کنند تمام سلاح‌های هسته‌ای موجود را با نظارت سازمان بین‌المللی انرژی اتمی از بین ببرند و راه‌های دستیابی به بمب هسته‌ای بسته شود تا تمام کشورها بتوانند از انرژی پاکیزه هسته‌ای استفاده نمایند. همچنین شورای امنیت به عنوان نهاد حافظ صلح و امنیت بین‌المللی، بهتر است به عنوان منادی صلح و امنیت جهانی با از بین بردن تسلیحات کشتار جمعی از اعمال تبعیض جلوگیری کنند؛ تا کشورهای دیگر نیز به فکر استفاده‌های نظامی از برنامه هسته‌ای نباشند.

منابع

الف) فارسی

۱. چیلکوت، رونالد (۱۳۷۸)، *نظریه‌های سیاست مقایسه‌ای*، ترجمه وحید بزرگی و علیرضا طیب، چاپ دوم، تهران موسسه خدماتی فرهنگی رسا.
۲. طلوعی، محمود (۱۳۸۵)، *فرهنگ جامع سیاسی*، تهران چاپ گلرنگ یکتا. چاپ سوم.
۳. عالم، عبد الرحمان (۱۳۸۸)، *بنیاد های علم سیاست*، چاپ بیستم، تهران: نشر نی.

۴. غزایاق زندگی، داوود (۱۳۸۷)، *ایران و مسئله هسته‌ای*، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی غیرآبادی.
۵. غریب‌آبادی ب کاظم (۱۳۸۷)، *نهیضت ملی هسته‌ای*، تهران: انتشارات وزارت امور خارجه، چاپ اول.
۶. قوام، سید عبد‌العلی (۱۳۹۱)، *سیاست‌های مقایسه‌ای*، چاپ سیزدهم، تهران: انتشارات سمت.
۷. ممتاز، جمشید (۱۳۷۷)، *حقوق بین‌الملل سلاح‌های کشتار جمعی*، ترجمه امیر حسین رنجبریان، ج ۱، تهران: نشر دادگستر.
۸. میدانی، سید حسین سادات، (۱۳۸۵)، «شورای امنیت و پرونده هسته‌ای ایران: تقابل حاکمیت حقوق بین‌الملل با صلح بین‌المللی»، فصلنامه سیاست خارجی، سال بیستم، شماره ۱، بهار.

ب) انگلیسی

1. Ambrid N.Shaw(1997),*international law*,uk: ambridge-niversity press, Lijphart, Arend (1971). "Comparative politics and the comparative method".
2. *American Political Science Review* 65 (3): doi:10.2307/1955513. JSTOR 1955513.
3. <http://www.internationallaw.ir>.
4. <http://www.securitycouncilreport.org>.
5. <http://www.securitycouncilreport.org/un-documents>.
6. <http://www.securitycouncilreport.org/un-documents/dprk-north-korea>.
7. <http://www.securitycouncilreport.org/un-documents/search>.
8. <http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions>.
9. <http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions>.
10. <http://www.world-nuclear.org>.
11. <http://www1.jamejamonline.ir>.
12. <https://www.iaea.org/newscenter/focus/dprk/iaea-resolutions>.
13. martti koskenniemi(1995), "the police in the temple: order, justice the un;a dialectical view,"5 *eupean journal of international law*,vol.5.
14. Stefan Talmon, "The Statements by the President of the Security Council", *Chinese Journal of International Law*, 2003, no. 2, p.